
POROČILA O KONFERENCAH REPORTS

16. MEDNARODNA KONFERENCA ŠTUDIJSKE SKUPINE ZA LJUDSKA GLASBILA (VILNIUS, LITVA, 5.–8. APRIL 2006)

Aprila se je v mestu Vilnius, v Litvi na tridnevni konferenci zbralo osemindvajset članov študijske skupine za ljudska glasbila, ki že od leta 1962 deluje v okviru Mednarodnega sveta za tradicijsko glasbo (International Council for Traditional Music – ICTM). Člani študijske skupine so znanstveniki, raziskovalci, izdelovalci glasbil, glasbeniki in glasbeni pedagogi, ki jih družijo zanimanje za raziskovanje in študij vseh vidikov ljudskih glasbil. Skupino, ki se v različnih evropskih državah sestaja vsaki dve leti, je v letošnjem letu gostil Inštitut za litovsko literaturo in folkloro (The Institut of Lithuanian Literature and Folklore) v Vilniusu pod vodstvom dr. Rūte Žarskienė, predstojnice oddelka folklornega arhiva, ki deluje v okviru inštituta, in dr. Austė Nakienė. Majhna številčna zastopanost študijske skupine in dobra organizacija je omogočila bogato izmenjavo različnih pogledov, izkušenj in informacij. Organizatorji so neformalno komunikacijo udeležencem zagotovili tudi ob sklepu konference, ki so ga zaokrožili z izletom, predstavitevijo glasbene tradicije, kulinaričnih in etnoloških zanimivosti pokrajine Dzūkija, ki je največji litovski nacionalni park.

Sodelujoči so pripravili prispevke v okviru treh tematskih sklopov: »*Classical*« *Instruments in Folk Music and Folk Musical Instruments in »Classical« Music, Folk Musical Instruments as Symbols in Folk musical instruments around Baltic Sea*. Raziskovalci so bili večinoma iz srednjeevropskih držav, vendar njihove raziskave zajemajo tudi ljudska glasbila širšega mednarodnega okolja. Pokazalo se je, da celostna obravnava glasbil in njihove vloge v pretekli in današnji družbi neogibno zahteva prepletanje prvega in drugega tematskega sklopa, medtem ko je večina domačih raziskovalcev predstavljala svojo ljudsko inštrumentalno tradicijo v okviru tretjega sklopa.

Baltiški raziskovalci so pretežno obravnavali glasbila iz svojega okolja in tako prek poglobljenih glasbenih analiz odkrivali zakonitosti polifone tehnike igranja na lesene trobente *ragai* (Arvydas Kirda), obravnavali posebnosti v slogu igranja na gosli v vzhodnolitovski pokrajini Telsiu (Gaila Kirdiene), predstavili tipologijo litovskega klepetala *kleketas* (Gvidas Vilyš) in iskali simbolične pomene strunskega glasbila *kokle* v latvijski upodablajoči

in uporabni umetnosti (Irisa Priedīte), na podlagi arhivskih posnetkov analizirali tehniko igranja na estonsko strunsko glasbilo *labaga kannel* (Katrin Valk) ter obravnavali položaj ruske harmonike *petersburgskaye* v življenju estonske manjšine na Švedskem (Bo Nyberg). Za litovsko ljudsko glasbo najbolj reprezentativno strunsko glasbilo *kankles* je bilo obravnavano z vidika tradicionalne in sodobne pedagoške metodike, saj je igranje inštrumenta del študijskega programa na Oddelku za baltiške študije in etnologijo univerze v Kleipedi (Rimantas Sliužinskas). Zanimiv pregled dela litovskega folklornega arhiva od prvih zvočnih posnetkov iz leta 1908 do danes, ki ga je predstavila Rūte Žarskienė, je dokazal poznani pojav spodrinjanja starejših glasbil in plesnih oblik s harmoniko, polko in valčkom. Litovski etnomuzikolog Romualdes Apanavičius je podal zgodovinski pregled organologije litovskih ljudskih glasbil in poudaril vprašanje izvira in mesta litovskih glasbil v okviru severnoevropske ljudske instrumentalne glasbe.

Večina referatov je bila uvrščenih v tematski sklop *Folk Musical Instruments as Symbols*, v okviru katerega je bila prek sociološko usmerjenih študij primerov slovaškega ljudskega pihala *fujare* (Bernard Garaj), vietnamskega monokorda *dam boa* (Ingrid Bertleff), litovskega klepetala *kankles* (Rimantas Sliužinskas), hrvaške *tamburice* (Irena Miholić) ter malajske lutnje *gambus* (Larry Francis Hilarian) poudarjena nacionalna simbolika glasbil. Predstavnica ruske republike Adigea Alla Sokolova je na primeru harmonike poleg simbolike narodne identitete obravnavala tudi simboliko oblike, barve, števila in družbeno simboliko, ki je še danes močna v živi tradiciji kavkaškega ljudstva Adig (Čerkezi). O vlogi muzejskih glasbil in vedno pogostejši »de-muzealizaciji« oziroma revitalizaciji ljudskih glasbil in njihovi vlogi v novih kontekstih je spregovoril predsednik študijske skupine Gunnar Ternhag. Skromno obravnavani tematski sklop *Classical« Instruments in Folk Music and Folk Musical Instruments in «Classical« Music* se je oddaljil od pričakovanega raziskovanja prepletov zahodnoevropske umetne glasbene prakse z ljudsko glasbeno tradicijo, saj so bili v tem sklopu v povezavi s »klasično« glasbo obravnavani le vplivi formalne glasbene izobrazbe na glasbeni karakter ansamblov *tambrin* z otoka Tobago v karibskem otočju ter dvojno življenje tamburice, kot orkestrskega inštrumenta s »klasičnim« repertoarjem in ansambelskega inštrumenta z »zabavnim« repertoarjem v hrvaškem glasbenem okolju (Andreas Meyer in Irena Miholić).

Na srečanju so Slovenijo z referati predstavljali trije aktivni udeleženci. Ivan Lešnik je v referatu *«Classical« Instruments in Folk Music. Study Case from Slovene Istria* na študiju primera predstavil inovativnost izdelovalca glasbil Slava Batiste in s tem njegovo oddaljevanje od izdelovanja tradicionalnih istrskih glasbil. Alma Bejtullahu je v referatu z naslovom *Çifteli – a Tool of the Political Empowerment in Kosovo* govorila o socialni vlogi strunskega glasbila çifteli, ki je v času boja za politično neodvisnost Kosova predstavljal močan nacionalni simbol. Podpisana pa sem v referatu z naslovom *Bell and it's Symbolic Role in Slovenia* v slovenskem ljudskem izročilu, zvonski ikonografiji in inskripcijah ter cerkvenih obredih odkrivala simbolične pomene, ki jih ima zvon za slovenski narod.

Pogosto obravnavan pojav prehoda inštrumentov v tradicijo s pomočjo rekonstrukcij muzejskih primerov, oživljanja instrumentalne igre prek arhivskih posnetkov ter po drugi

strani njihova aplikacija v novejših glasbenih zvrsteh, je sprožil nadaljnja vprašanja in potrebo po njihovi obravnavi na naslednjem srečanju (ta bo predvidoma čez dve leti), dvanajst izbranih referatov letošnje konference pa bo objavljenih v periodični etnološki publikaciji *Tautosakos darbai* (Folklorne študije), ki ga izdaja Inštitut za litovsko literaturo in folkloro.

Mojca Kovačič